

z zakresu gospodarki w Polsce, jak i jej otoczenia społeczno-politycznego – które tu wymienię:

- niski poziom oszczędności, oparcie wzrostu gospodarczego niemal wyłącznie na konsumpcji;
- fundamentalne zagrożenia dla ładu instytucjonalnego (trójpodział władzy, wolne sądy, konstytucja);
- degradacja mediów publicznych przez propagandę, z nachalną, jednostronną argumentacją partyjną;
- brak dialogu społecznego, brak elementarnego szacunku dla mniejszości, dla odmiennych poglądów;
- podmywanie i tak bardzo słabego zaufania, a więc regres w zakresie poziomu kapitału społecznego, bez rozwoju którego Polska nie jest w stanie się rozwijać;
- nierówności według płci;
- silne w ostatnich latach ograniczanie uprawnień samorządu terytorialnego na rzecz wzmacniania roli administracji rządowej;
- „reformy” sfery społecznej, o kluczowym znaczeniu dla funkcjonowania społeczeństwa i gospodarki: jednoznacznie negatywne (obniżenie wieku emerytalnego) lub co najmniej dyskusyjne (zmiana struktury szkolnictwa, 500+);
- kultura jako fundament wolnego społeczeństwa: cenzurowanie, upartyjnienie...

Oczywiście, nikt nie może oczekiwać szczegółowego omawiania zagadnień sfery realnej w monografii o takim charakterze, ale jednak (niemal) całkowite pominięcie tych kwestii zaskakuje, wobec tego, że jej III część nosi tytuł *Polska transformacja. Aspekty ekonomiczne, społeczne i prawne*. Bardzo silnie wyeksponowana była na Kongresie potrzeba uwzględnienia różnych dyscyplin, wielowymiarowości ekonomii. Tymczasem w recenzowanej monografii nie znalazło to dostatecznego uwzględnienia.

Dokonany powyżej przegląd zawartości monografii pokazuje także, że jej poszczególne części są pod wieloma względami nierówne. Między innymi mamy tutaj teksty bardziej i mniej ogólne, różne jest nawiązanie do współczesnych problemów Polski, różny jest zakres i aktualność cytowanej literatury. Jednak takie nierówności są zapewne nieuniknione w przypadku monografii – pracy zbiorowej.

W sumie recenzowaną publikację oceniam bardzo wysoko i gorąco polecam wszystkim zainteresowanym naukami ekonomicznymi oraz procesami gospodarczymi i społecznymi.

Prof. dr hab. Maciej Żukowski*

DOI: 10.52335/dvqigiykff37a

Marian Gorynia, *Ekonomiczne, finansowe i menedżerskie aspekty zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2021, 503 ss.

Znany i uznany w Polsce oraz poza jej granicami badacz biznesu międzynarodowego – prof. Marian Gorynia – opublikował książkę *Ekonomiczne, finansowe i menedżerskie aspekty zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw*. Przedstawił w niej gruntowną analizę przed-

---

* Prof. dr hab. Maciej Żukowski – Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu; ORCID: 0000-0003-0551-7458; e-mail: maciej.zukowski@ue.poznan.pl

siębiorstw, które współcześnie stanowią główny kanał powiązań ekonomicznych pomiędzy gospodarkami narodowymi i gospodarką światową. Dokonał tego profesjonalnie i na wysokim poziomie merytorycznym. Odnosząc się w swoich rozważaniach do zmieniających się uwarunkowań politycznych, ekonomicznych związanych z kryzysem migracyjnym oraz gwałtownych zmian zachodzących w środowisku technologicznym i naturalnym, zaprezentował wielowymiarowe aspekty zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw. W tym sensie przygotowana publikacja wypełnia lukę w badanym obszarze wiedzy.

Wyniki badań teoretycznych i empirycznych, które stały się podstawą przygotowania niniejszej monografii wskazują, że zagraniczna ekspansja przedsiębiorstw przynosi wiele korzyści samym przedsiębiorstwom oraz gospodarkom narodowym, lecz odbywa się w warunkach permanentnych zmian oraz szeregu zawirowań politycznych, ekonomicznych i społecznych, których skutki są trudne do jednoznacznej oceny. Z tego powodu recenzowana publikacja stanowi dobry przyczynek do prowadzenia dalszych badań w tym obszarze, zarówno na przykładzie Polski, jak i innych krajów znajdujących się na różnym poziomie rozwoju gospodarczego.

Książka składa się z siedmiu części, w których autor, koncentrując rozważania wokół przedsiębiorstwa, stara się ukazać złożoność sytuacji każdej firmy i wskazuje na to, że funkcjonowanie przedsiębiorstwa jest wypadkową oddziaływania wielu czynników, plasujących się zarówno na poziomie firmy jako całości, na poziomie jej otoczenia, jak również na poziomie części składowych przedsiębiorstwa (komórek i pracowników).

Konstrukcja pracy jest logiczna, a sekwencja poszczególnych części tworzy przejrzystą i merytorycznie spójną monografię. Każdą część opiniowanej monografii, a w niej każdy rozdział, otwiera syntetyczny wstęp informujący o przyjętych celach i strukturze prezentowanych treści, a wieńczy zakończenie zawierające precyzyjne wnioski. Co nie mniej istotne, w każdej części wprowadzono właściwą dozę porządku pojęciowego, który był następnie wykorzystywany w prowadzonych rozważaniach.

Monografię otwiera część pierwsza – *Przedsiębiorstwo jako przedmiot poznania w biznesie międzynarodowym – zagadnienia teoretyczno-metodologiczne* – omawiająca zagadnienia teoretyczne i metodologiczne związane z przedsiębiorstwem. Jej konstrukcja jest logiczna i przejrzysta, a jednocześnie stanowi bardzo dobry przyczynek do zrozumienia mechanizmów działania współczesnych przedsiębiorstw. Autor wyróżnił w niej kilka wzajemnie powiązanych i uzupełniających się rozdziałów. Wskazawszy na przedsiębiorstwo jako podmiot realnej gospodarki i przedmiot poznania naukowego, w drugim rozdziale wyjaśnia zakres pojęcia biznesu międzynarodowego, a w trzecim podkreśla jego interdyscyplinarny charakter. Czwarty rozdział przybliży czytelnikowi zależność między zagadnieniem ekspansji zagranicznej a teorią przedsiębiorstwa. Rozważania zamykają wnioski autora ujęte w syntetycznym zakończeniu części pierwszej.

Część pierwsza zasługuje na bardzo wysoką ocenę merytoryczną, w szczególności z uwagi na trafnie sformułowane wnioski badawcze, co dotyczy zarówno treści kolejnych rozdziałów, jak i jej zakończenia.

Przedmiotem rozważań w części drugiej – *Uwarunkowania kontekstualne zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw – poziom globalny, regionalny i mezoekonomiczny* – a zarazem jej celem jest analiza zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw badana w konkretnych uwarunkowaniach i na czterech poziomach: globalnym, regionalnym, makroekonomicznym i mezoekonomicznym. Autor zaproponował logiczną strukturę wywodu, a mianowicie po zwięzłym ukazaniu kwestii terminologicznych przeprowadził dyskusję na temat przyczyn, przejawów, skutków i przyszłości globalizacji. W rozdziale drugim tej części rozważania koncentrują się wokół mezoekonomicznych uwarunkowań zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw. Autor dokonał holistycznej, a zarazem syntetycznej prezentacji prze-

glądu modeli, które podkreślają znaczenie czynników zewnętrznych – widzianych przez pryzmat branży – dla ekspansji zagranicznej. Natomiast w podsumowaniu sformułował celną uwagę dotyczącą niebagatelnej roli praktycznie wszystkich wydarzeń zachodzących w zglobalizowanym świecie, które mają wpływ na proces podejmowania decyzji przedsiębiorstw dotyczących ekspansji zagranicznej.

Obszarem badawczym w części trzeciej – *Główne obszary refleksji nad zagraniczną ekspansją przedsiębiorstw w naukach ekonomicznych* – jest wielopłaszczyznowa prezentacja zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw w naukach ekonomicznych. W celu obiektywnego zobrazowania podjętego problemu autor zaproponował następującą strukturę rozważań: w pierwszym rozdziale omówił zależności między zagraniczną ekspansją przedsiębiorstw a teorią handlu międzynarodowego i teorią zagranicznych inwestycji bezpośrednich, w drugim dokonał przeglądu koncepcji teoretycznych przedsiębiorstwa międzynarodowego z perspektywy historycznej, a w ostatnim rozdziale tej części logicznie uporządkował i ukazał współczesne teorie internacjonalizacji. Prezentowane treści odwołują się do bogatego dorobku uznanych autorów polskich i zagranicznych, którzy zajmują się prezentowanymi przez autora zagadnieniami.

Refleksje teoretyczne poczynione w niniejszej części dzieła skłaniają czytelnika do dalszych pogłębionych studiów na zagraniczną ekspansją przedsiębiorstw w turbulentnej gospodarce światowej.

Przedmiotem badań w części czwartej – *Strategie zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw – motywy, definicje, poziomy, rodzaje i mierniki oraz pojęcie strategii globalnej* – są podstawowe zagadnienia związane ze strategią zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw.

W pierwszym rozdziale ukazano pojęcie i różne kryteria klasyfikacji motywów zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw. Podkreślono w niej perspektywę firmy w postrzeganiu motywów internacjonalizacji. W rozdziale drugim autor koncertuje rozważania wokół koncepcji i definicji strategii przedsiębiorstwa, a w kolejnym bada poziomy strategii przedsiębiorstwa. Cztery rozdział posłużył autorowi do wyjaśnienia istoty strategii internacjonalizacji przedsiębiorstwa i strategii dezinternacjoanlizacji, a także zagadnienia reinternacjonalizacji. Po uporządkowaniu kwestii definicyjnych, w rozdziale piątym przedmiotem rozważań są rodzaje strategii internacjonalizacji. Natomiast w rozdziałach szóstym i siódmym omówiono strategię konkurencyjną i strategię funkcjonalne w kontekście ekspansji zagranicznej. Dywagacje prowadzone w części czwartej wieńczy rozdział dziewiąty, w którym autor, uznając wpływ rosnącej skali umiędzynarodowienia na zakres działań prowadzonych przez przedsiębiorstwo na rynkach zagranicznych, koncentruje swój wywód na istocie i wymiarach strategii globalnej przedsiębiorstwa.

Część piąta – *Strategie zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw – sposoby wejścia na rynki zagranicznej* – zapoznaje czytelnika w sposób kompleksowy ze strategiami zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw. Autor wyróżnił w niej czternaście logicznie powiązanych ze sobą obszarów rozważań. Dokonawszy w rozdziale pierwszym przeglądu ogólnego i typologii sposobów wejścia na rynki zagraniczne, w rozdziale drugim przedstawił eksport, w kolejnych pięciu rozdziałach wyczerpująco omówił formy kooperacji niekapitałowej, a w rozdziale ósmym zaprezentował *joint venture* jako formę kooperacji kapitałowej. Prowadząc konsekwentnie czytelnika przez coraz bardziej złożone i wymagające rosnącego zaangażowania kapitałowego sposoby wejścia na rynki zagraniczne, w rozdziale dziewiątym autor przedstawił międzynarodowe sojusze strategiczne, a w dziesiątym samodzielne prowadzenie działalności gospodarczej na rynkach zagranicznych. W kolejnych czterech rozdziałach, które można traktować jako podsumowanie wcześniej prowadzonych rozważań, zaprezentowano zróżnicowanie form zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw, ich ewolucję, a następnie pochyłono się nad kombinacją sposobów

obsługi rynków zagranicznych. W ostatnim, czternastym rozdziale poszukuje się odpowiedzi na pytanie o najlepszy sposób wejścia i prowadzenia działalności na rynku zagranicznym.

Konstrukcja tej części złamała kanon przyjęty w pozostałych częściach opiniowanej monografii. Mianowicie została wzbogacona aneksem, w którym autor zaprezentował przykład zastosowania teorii kosztów transakcyjnych do analizy kwestii pośrednictwa w handlu zagranicznym.

W części szóstej – *Aspekty finansowo-inwestycyjne – metody wyboru sposobu wejścia na rynek zagraniczny* – autor przeprowadził trafną i syntetyczną analizę metod wyboru sposobu wejścia na rynki zagraniczne.

W celu utrzymania przejrzystości prowadzonych rozważań, w niniejszej części wyróżniono sześć powiązanych merytorycznie rozdziałów, z których dwa pierwsze kolejno dotyczą podstawowych modeli, reguł i podejścia do wyboru strategii wejścia oraz kryteriów wyboru tej strategii, a w następnych trzech rozdziałach scharakteryzowano metody wyboru oparte o rachunek ekonomiczny, o etap rozwoju i fazę internacjonalizacji oraz metody wyboru wielokryteriewego. Rozważania wieńczy rozdział szósty, stanowiący podsumowanie, w którym autor czyni uwagi dotyczące doboru metod wyboru sposobu wejścia do określonych sytuacji decyzyjnych.

Przyswajanie skomplikowanych zagadnień prezentowanych w tej części ułatwiają przejrzyste rysunki i zestawienia tabelaryczne.

Ostatnia, czyli siódma część recenzowanej monografii – *Aspekty normatywne i prospektywne zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw* – jest interesującą próbą zaprezentowania normatywnych i prospektywnych aspektów zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw. Została zbudowana z trzech rozdziałów.

Rozdział pierwszy odnosi się do makroekonomicznych uwarunkowań wpływających na internacjonalizację działalności przedsiębiorstw, a określono w nim związki pomiędzy międzynarodową współpracą przedsiębiorstw a innowacyjnością, produktywnością i konkurencyjnością gospodarki. Bardzo cennym elementem tego rozdziału jest „Mapa rekomendacji dla polityki gospodarczej”, którą oparto na refleksji będącej wynikiem doświadczeń autora oraz na przeglądzie efektów badań polskich ekonomistów.

Rozdział drugi zawiera cenne spostrzeżenia dotyczące perspektywy internacjonalizacji polskich przedsiębiorstw oraz zalecenia dla strategii firm podejmujących ekspansję zagraniczną. Sformułowane zalecenia dla strategii firm polskich, ukazane przez pryzmat wybranych koncepcji i teorii przedsiębiorstwa, podzielono na trzy grupy: zalecenia dotyczące pozycji konkurencyjnej, zalecenia dotyczące potencjału konkurencyjnego oraz zalecenia dotyczące strategii konkurencyjnej.

Rozdział trzeci to autorska propozycja postrzegania zależności między kryzysem gospodarczym a biznesem międzynarodowym na przykładzie pandemii Covid-19. Jest to garść refleksji napisanych perfekcyjnym, lecz zrozumiałym językiem ekonomicznym, odnoszących się do różnych płaszczyzn gospodarki oraz nawiązujących do procesu globalizacji.

Rozdział czwarty natomiast ukazuje kierunki dalszych badań, które mogą i/lub powinny być rozwijane w ramach subdyscypliny biznesu międzynarodowego.

Zdaniem recenzentki część siódma stanowi kwintesencję rozważań autora w całym dziele, doskonale ukazuje jego wiedzę merytoryczną, a przede wszystkim podkreśla „lekkość pióra”.

Monografia – w mojej opinii – należy do wyróżniających się i stanowi wartość wykraczającą poza dotychczasowe naukowe oceny procesu umiędzynarodowienia przedsiębiorstw. W polskiej literaturze ekonomicznej jest jedną z nielicznych kompleksowych

analiz wieloaspektowej zagranicznej ekspansji przedsiębiorstw w ujęciu interdyscyplinarnym, w której – co bardzo istotne – przyjęto inkrementalną metodę prezentowania treści.

Pracę cechuje konsekwencja badawcza, a także spójność i przejrzystość, co ma duże znaczenie dla rozprzestrzeniania jej treści zarówno w środowisku akademickim, jak również wśród pracowników firm działających w obszarze biznesu międzynarodowego. Recenzowana monografia ma unikalny charakter, jeśli chodzi o szczegółowość przedstawionych informacji, co służy sformułowaniu zaleceń, jak można je wykorzystać w polskich warunkach. Z tego powodu monografia ta stanowi doskonały materiał analityczny oraz drogowskaz przy planowaniu metod i sposobów ekspansji zagranicznej polskich przedsiębiorstw.

Bogusława Drelich-Skulska*

DOI: 10.52335/dvqigjyfff38

Krzysztof Malaga, Karolina Sobczak, Mikroekonomia. Ujęcie statyczne i dynamiczne, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020, 420 ss.

W drugiej połowie 2020 roku nakładem Wydawnictwa C.H. Beck ukazało się trzecie wydanie podręcznika *Mikroekonomia. Ujęcie statyczne i dynamiczne* autorstwa prof. dr. hab. Krzysztofa Malagi oraz dr. Karoliny Sobczak. Znając wcześniejsze istotne osiągnięcia naukowe i dydaktyczne wspomnianej pary autorów, spodziewałem się, że recenzowana książka okaże się dobrze przemyślaną, kompletną i przydatną pozycją na polskim rynku wydawniczym. Jak postaram się uzasadnić w niniejszej recenzji, wszystkie wspomniane powyżej oczekiwania zostały spełnione z wyraźnym nadstatkiem.

Recenzowany podręcznik został opracowany na podstawie bogatego doświadczenia dydaktycznego wynikającego z faktu prowadzenia przez autorów od ponad dekady wykładów i ćwiczeń z mikroekonomii dla studentów kierunku Informatyka i Ekonometria na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu. Książka stanowi kontynuację i istotne rozszerzenie (polegające na uwzględnieniu w jej treści ujęcia dynamicznego omawianych modeli matematycznych) dwóch wcześniejszych podręczników mikroekonomii autorstwa prof. Krzysztofa Malagi wydanych przez Wydawnictwo C.H. Beck w latach 2010¹ i 2012². Mówiąc ogólnie, jej zakres tematyczny koncentruje się w głównej mierze na problematyce matematycznego modelowania stanu równowagi ogólnej w sensie Walrasa w nurcie syntezy Samuelsona i Hicksa. W książce pojawia się także pojęcie równowagi w sensie Nasha. Cechą wyróżniającą recenzowany podręcznik na polskim rynku wydawniczym jest fakt, że wszystkie rozpatrywane w nim modele ekonomiczne analizowane są zarówno w wersjach statycznych, jak i dynamicznych.

* Prof. dr. hab. Bogusława Drelich-Skulska – Katedra Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu; ORCID: 0000-0003-0133-1850; e-mail: Boguslawa.drelich-skulska@ue.wroc.pl

¹ K. Malaga, *Mikroekonomia. Oswajanie z matematyką*, Wydanie 2, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2012, 327 ss.

² K. Malaga, *Mikroekonomia. Oswajanie z matematyką*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010, 327 ss. Podręcznik wyróżniony w 2011 r. nagrodą indywidualną II stopnia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wzwyższego za wybitne osiągnięcia dydaktyczne.